TÜRK DEMOKRASİSİNİN İKİNCİ ŞEHİDİ

SÜLEYMAN PAŞA

Yazan: AYHAN — Tefrika No. 101

"Emrindeki beş livalık askerle Sultan Hamidi hal'etmeyi düşünüyordu,,

Sustu. Şaşkınlıktan gözleri büyüyen kırmızı yüzlü, sivri burunlu İngilizin yüzüne bakmağa utanarak: «Bugün Gelibolu limanına gelen şu zırhlı beni buradan alıp götürmeye memur bulunuyor.

— Anlıyamadık ekselans?

— Maalesef hakikat böyle. Zırhlımızı terkederken hakkımda kumandanlık merasimi yapılmamasını rica ederim.

— !..

— Buraya devletimin kumandanlarından biri sıfatiyle geldim.

«Kızaran sevimli yüzlü başını kaldırarak utana utana bakmıştı: «Size şahsen verdiğim ziyaret sözünü yerine getirmiş olmak için geldim» dedi.

Fransızca konuşuyorlardı. Müteessir olan Amiral Commerel kederli kederli baktı, yanında başını eğerek ilerleyen Şipka kartalının elini tuttu:

— Kumandanlık sıfatınızın sakıt olması beni alâkadar etmez. Şahsınızı selâmlıyacağım.

— Beni mahcup ediyorsunuz.

— Hayır. Avrupaca büyük nam ve şöhret sahibi olan Süleyman Paşayı selâmlamakla fahrü gurur duyacağım.

Iskeleye yaklaşıyorlardı. Emir zabiti Rıza beyin bindiği kayık merdiven altına gelmişti. Durunsadılar. Ayrılacaklardı. Uzun sivri kırmızı burunlu Amiral elini uzattı:

— Ekselans! Size ne gibi muavenette bulunabilirim?

— Teşekkür ederim.

— Arzularınızı tereddüt etmeden söylemenizi iltimas edeceğim.

Elele verdiler. Bir kaç yüz metre ötede camları kararan yalıdaki hususi evrakının zaptedileceğini hatırlıyan kırk yaşındaki Başkumandan, gözlerini kaldırarak yeşil gözlü İngilizin parlak derili kırmızı yüzüne baktı.

— Bir çekmecem var.

— !..

— Ben bildirip isteyinceye kadar muhafazasını ve hususi adam gönderdiğim vakit bana göndermesini kabul buyurursanız teşekkür ederdim.

Tam demir merdiven başına gelmişlerdi. Commerel ardına dönerek tercümanına işaret etti:

— Şimdi ekselansla birlikte gideceksiniz.

— !..

— Size bir çekmececik verecek. Alıp bana getiriniz!

Selâm topları gümbürdemeğe başlanmıştı. İngiliz filikasına inen Süleyman Paşa, öbür kayıktaki kolağası Rıza beyi yanına aldı:

— Ne var oğlum?

— Sarayla muhabere ediyorlar.

— Telgrafhaneye mi gittinizdi?

— Mahmut bey göndermişlerdi.

— Güzel.

Fışır fışır yalıya yanaştılar. Taşları yosunlu rıhtım üzerinde bekleyen Mahmut bey ilerliyerek elini uzatmıştı. Yukarıya, kumandanlık odasına çıkınca bir müddet yüzyüze ve gözgöze kaldılar. Düşünceli ve müteeddit görünen İhtilâlci Mareşal harp meydanlarında zorlandığı zamanlarda olduğu gibi parmaklariyle sakaklarını sıvazlamağa başladı. Büyük, âni kararlar vermezden evvel böyle yaptığını bilen Mahmut bey sarar mıştı. Büyüyen gözlerini döşeme tahtaları üzerinde bir budak deliğine sapbyan eski Askeri Mektepler Nazırı, birden silkinmişti: Emri altındaki beş livalık asker kuvvetini İstanbula götürerek Sultan Hamidi hal'etmeği düşünüyordu. Pencerelere döndü: Orada sıçmış manda leşi gibi yatan Mukaddemeihayr zırhlısını bir hamlede zaptederek içine asker doldurmayı tasarladı. Gidecek ve çok sevdiği vatanını mahveden bedbahtların cezalarını ellerile verecekti Gelibolu ve Boğazda tam beş «liva» askeri vardı. Ayastafanosa dayanan Moskof ordusunu düşünerek titredi:

' Bir anda İstanbulu İşgal yeşilesi bulabileceklerdi. Karşısında hareketsiz duran hususi kâtibinin yüzüne bakarak yavaşça emir verdi:

— Hususi evraki yeşil çekmeceye yerleştiriniz.

— Çanakkaleye gidecek misiniz paşa efendimiz

— Öyle icap ediyor Mahmud Bey.

— !..

Odadan çıkan erkek yüzlü miralay hıçkırmıştı. Oteki yazı masası başına geçerek padişaha bir telgraf yazdı: «Dersaadetten gayri bir mahalde ikametim hususuna rıza ve fermanı hümayunları filhakika şeref müteallik ise, adalardan birine gönderilmekliğimi temenni ederim» dedi.

Gidecekti. Kendisini divanı harbe vermek istediklerini bildiği halde gidecekti. Düşmanlarının çekememezliği ve padişahın evhamı yüzünden mahvolduğunu artık iyice anlıyordu. Serasker Rauf Paşaya hakaret dolu bir telgraf yazmayı da ihmal etmedi: «Adeta kalebend gibi iki kişi ile teb'id muamelâtı adaleten lâzım geleydi, evvelâ sizden başlamak iktiza ederdi» diyerek Çanakkaleye zırhlı ile gitmeğe hiç de lüzum olmadığını bildirdi.

Yolcu gemilerinden biri ile gitmeği tercih ediyordu. Zile basarak bir kahve ısmarladı. Gelibolu ırmaklarında batan güneşin ölü ışıkları mavi deniz ve karşıki dumanlı kıyı şeridi üzerinde eriyip soluyordu. İngiliz zırhlısı ve Mukaddemeihayr daha kararıp heybetlenmiş gibiydiler.

Emir neferinin getirdiği ılık kahve, sinirlerini yatıştırır gibi olmuştu. Mahmud Beyi istiyerek evrak sandığının hazır olup olmadığını sordu. «Hazır efendim» cevabını alınca yan odada bekliyen İngiliz tercümanını davet etti:

— Size şimdi bir çekmece teslim edilecek.

— Biliyorum efendim.

— Doğru amiral cenaplarına teslim edersiniz oğlum.

— !..

Hususi kâtibi ile birlikte ayrılan tercümanın ardından bakarak derin göğüs geçirdi. Bakışları kederli ve yüz çizgileri gergindi. Ardındaki pencerelerden dolmağa başlıyan akşam alacasından güneşin iyice battığını anladı.

Adeti olduğu gibi, akşam namazını kılar kılmaz sofra başına oturacaktı. Sofada maiyet zabiti ve neferleri ile birlikte namaza durduktan sonra, alt kattaki yemek odasına indi.

Tavandan sarkan asma lâmba şevkinde Bolayır kumandanı Sabit Paşaya bir telgraf çekmeyi düşünmüştü. Karşısında oturan Mahmud Beye gülümsedi:

— Sabit Paşaya bir şifre yazınız.

— !..

— Yazınız beyefendi.. Bolayırda Ferik Sabit Paşa hazretlerine. «Memuriyeti âciziden infisalim ve Kalei Sultaniyeye teb'idim hakkında serasker Rauf Paşadan şimdi bir kıta tahrirat aldım. Binaenaleyh vezaifi askeriyeden sakıt olduğumu ilân ile cümle arkadaşlara istihlâli hukuk eder ve Geliboludan yarın çıkmaklığım muhtemel olduğunu arzeylerim.»

— !..

— Yazdınız mı? Veriniz imza edelim.

(Sonu var)

Vali bu sabah geliyor

Ankarada bulunan Vali ve Belediye Reisi Dr. Lütfi Kırdar bu sabah şehrimize gelecek ve öğleden sonra saat 4 te vilâyette gazetecilerle aylık konuşmasını yapacaktır.

Yarım kilo ekmek çalan bir şahıs

Yarım kilo ekmek çalan bir şahıs 14 ay hapse mahkûm oldu

Bir müddet evvel Beşiktaşta Şark lokantasından yarım kilo ekmek çalarken suçüstü yakalanan Bekir adında bir gencin duruşması dün, asliye 8 inci ceza mahkemesinde sona ermiştir. Bekirin suçu sabit görülmüş ve 1 sene 2 ay 10 gün hapse mahkûm olmuştur.

Iki âşık az daha sevgilerinin kurbanı oluyorlardı

Usküdarda Tayakadın sokağında oturan, 16 yaşlarında güzel bir kız Şemsipaşa tütün deposunda çalışmaktadır. Genç kız bir müddet evvel Ismail adında bir gençle sevişmiş ve böylece evlenmeye karar vermişlerdir. Bu teklifi ailelerine açan iki âşık her iki taraftan da red cevabı almışlardır. Bundan müteessir olan Sabahat Şemsipaşa sahilinde dalgın bir halde dolaşırken denize düşmüş, zavallı kızı, etraftan yetişenler 6-7 dakika sonra denizden çıkarmışlardır.

Bu arada garip bir vaka olmuş, kızın boğulduğunu zanneden Ismailin arkadaşlarından birisi Ismailin evine giderek hâdiseyi anlatmıştır.

Bu habere çok üzülen delikanlı şaşırmış ve sinirlerini teskin etmek üzere sinir ilâcı diye tendürdiyot içmiştir. Biraz sonra sancılar içinde kıvranan Ismail Nümune hastanesine kaldırılmıştır. Ayrıca kız da ayni hastaneye getirilerek tedavi altına alınmıştır.

Her iki genç te iyileşerek hastaneden çıkmışlar ve evlenmeye karar vermişlerdir.

Yeni bir imar plânı

İstanbul Belediyesi Ayasofyadan Sirkeciye kadar olan saha için bir imar plânı hazırlamış ve buradaki yollara tesadüf eden tarihî eserlerin hangileri olduğunu Arkeoloji müzesi müdürlüğünden sormuştur.

Simsar kullanan bir doktor

Etibba Odası, Rıdvan Lokman adında bir doktor hakkında, simsar kullanmak ve hastasından para alarak tedavi etmemek suçlarından dolayı 3 ay icrayı tababetten men kararı vermiştir.

Francala imali için hazırlıklar

Francala imali için hazırlıklar ilerlemekte ve hangi fırınların francala yapacakları tesbit edilmektedir. Ancak imalâta başlanabilmesi için gereken un stoku henüz yoktur. Bunun sebebini de vagon bulunamaması teşkil ediyor. Bu yüzden francala imali işi gecikmektedir.

Yerli Mallar Pazarlarının elindeki pamuklular azaldı

Yerli Mallar Pazarlarının elindeki bütün mallar 800.000 metreye kadar inmiştir. Bunların da önümüzdeki 10 gün içinde tamaman ve partiler halinde satılacağı ve ayın 25 ine kadar Yerli Mallar Pazarlarının elinde hiç mal kalmıyacağı anlaşılmaktadır.

Müessesenin elinde bulunan 2000 metre İngiliz kumaşından 900 metresinin basın mensuplarına, 1100 metresinin de diğer devlet müesseselerine tevzi edileceği takarrür etmiştir.

Öğretmen ve başöğretmenlerin toplantısı

Bugün saat 15 te Eminönü Halkevinde ilkokul öğretmenleri ile başöğretmelner toplanacaklardır. Bu toplantıda Millî Eğitim Müdürü Murat Uraz, Şûrada alınan kararları bildirecek ve komisyon raporunu okuyacaktır.

TENKİD VE DÜŞÜNCELER

Umumî Türk tarihi meseleleri

YAZAN: Tayyip Gökbilgin
Edebiyat Fakültesi Tarih Doçenti

TARIH ilmî ve tedrisatı bilhassa geçen yüz yıldanberi her memlekette ehemmiyetle ele alınan bir konudur. Bir taraftan millet ve cemiyet faaliyetlerini umumî bir tekâmül akışı içinde mütalâa ederek beşeriyet hayatını yeniden terkip ile canlandırdığı için, diğer taraftan, millet ve cemiyet duygusunun ahlâkî şuurunu daima tenbih eylediği ve millî tesanüdün vatanseverliğin en mühim âmili olduğu için üstün bir kıymet ve ehemmiyet alması, zaten, tabii bir keyfiyettir. Ancak, tarih telâkkisi ve metodu her devirde ve her yerde derin ve esaslı değişikliklere maruz kalmıştır. Ilk çağlardan itibaren türlü nevilerde - hikâye eden, öğreten ve araştıran - tarihî eserler yazıldığı gibi, tarihî hâdiseler her devrin veya cemiyetin şartlarına ve icaplarına göre de muhtelif noktai nazardan - teokratik, materyalist, pozitiyist vesaire gibi - ele alınmış ve işlenmiştir. Tarih felsefesi yapan ve yayan mütefekkirler, geçen asırlarda, bu telâkkileri, tarih yazılışında ve tedrisatında tatbik etmek mevzularında, münakaşa ettikleri gibi bu meseleler bugün de, XX asır ortalarında, ilim âleminde ve alâkadarlar arasında hâlâ konuşulmakta, yeni yeni kararlar alınmakta, yer yer şu veya bu telâkkiye göre tarih kitapları hazırlanmaktadır.

Son zamanlarda yayımlanan ehemmiyetli bir tarih ve bu vesile ile yapıldığını gördüğümüz neşriyat bizi de bu hususta bazı düşüncelere sevketti. Filhakika, Profesör Zeki Velidi Toganın «Umumi Türk tarihine giriş» adlı eseri ve Profesör Fındıkoğlunun bu münasebetle izhar ettiği düşünce ve temennileri, hem ilmî çalışma ve araştırmaların en son semerelerini görmek, hem de, memleketimizde daima canlı ve münakaşa edilir bir halde tutmaya mecbur olduğumuz, tarih konusunda istikamet ve gayeyi vuzuhla tesbit ederek faaliyetimizi buna göre ayarlamak bakımından, elbette memnuniyet duyulacak bir hâdisedir.

Bizde, tarih konusu ile ilgili olarak, üzerinde düşünülen ve bir an önce tahakkukuna çalışılan esaslı işleri ve problemleri, sayın profesör, eserinin mukaddimesinde, ortaya koymakta, modern tarih anlayışında ve çalışmasında bizde mevcut noksanları sıralıyarak, bu davayı iyice teşrih etmektedir. Hakikaten, ilmî tarih problemleri üzerinde verimli çalışabilmek için bütün vasıtaların mevcut ve kolaylıkla istifade edilebilir halde bulunması şarttır. Avrupa milletleri, iki asra yakın bir zamandır, millî tarihlerinin esaslı materyallerini ve ana kaynaklarını Kronikler, Monumentalar, Annallar vesaire halinde) neşrettikleri ve tenkidli çalışmaya çok erken başladıkları için bu sahada hayli yol almışlardır. Analitik mesainin ve tahlilî eserlerin çok eksik olduğu bizde ise, ilmî tarih konusunda, ilk hatıra gelen ve başarılmasına çalışılan şey bu noksanları tamamlamak, terkibî eserlere, millî tarih sentezine yol açmak, imkânlar hazırlamaktır. Profesör Zeki Velidinin de şükranla kaydettiği gibi Üniversitelerimizle bilhassa Türk Tarih Kurumunun ve salâhiyet sahibi münferit ilim adamlarının bu nevi neşriyatı bu vadide hergün biraz daha ilerlediğimizi göstermektedir. Ancak, faaliyetimizi daha sıklaştırmak, plânlaştırmak ve, gerek salâhiyet sahibi fertler arasında gerek ilgili ilmî müesseselerin birbirlerile, «mesai ortaklığını temin» etmeğe mecburuz.

Bahsi geçen eseri, şüphesiz ki, son senelerin bu vadide intişar etmiş en muvaffak ve yepyeni bir tasnife tâbi tutularak hazırlanmış eserlerinden biri telâkkî etmek lâzımdır. Osmanlı tarihinde olduğu gibi umumî Türk Tarihinde de garp metodile fakat, hem millî görüşü sıkıet merkezi yapacak, hem de objektif ve bitaraf kalmayı temin edecek, sentez eserlere şiddetle ihtiyacımız bulunduğu aşikârdır. Avrupa tarihçilerinin, Türk tarihine ait eserlerinde, her zaman objektif bir görüşe sahip olamadıkları, bilhassa bu tarihin umumi tekâmül seyrini çok defa nazara almadıkları ve bazan taassup saikasile indi hükümler ileri sürdükleri düşünülürse, bir taraftan ilmi hakikatleri ortaya koymak, diğer taraftan insanlık tarihi içinde Umumi Türk Tarihinin işgal ettiği mevkii olduğu gibi tesbit etmek ve tanıtmak bizlere düşen bir vazifedir. Bu bakımdan, bu eseri, sayın Fındıkoğlunun işaret ettiği gibi, Türk medeniyet tarihi görüşünün kuvvetli delillerle ortaya konuşunda, başlı başına bir dönüm noktası saymak, herhalde, pek mübalâğalı bir hüküm olmasa gerektir.

Profesör, mevzuun saha ve zaman itibarile genişliğini ve derinliğini düşünerek bu muazzam işin başarılmasını büyük mikyasta bir işbirliğine bağlı gördüğünü söylemekle beraber, Universitedeki derslerini ilâve ve tahşiyelerle, mütevazı bir ad altında - «Giriş» olarak - neşretmiştir. Müellif, bu eserde, Türk tarihine ait muhtelif davaları türlü cephelerinden ele almakta ve bunları nazariyeler şekline sokarak hulâsa etmektedir.

Yayımlanan birinci ciltte ancak XVI. asra kadarki Türk tarihinin ana hattını tesbit etmiş, bundan sonrasını «Giriş» in ikinci ciltine bırakmıştır ki, ikisi birden tarih araştırmaları serisinin ikinci sayısını teşkil edecek, birinci sayıda tarih metod bilgisi, üçüncüde de Türk illerinin tarihi, coğrafyası bulunacaktır. Bundan başka, müellifin, umumi Türk tarihi hakkında dokuz ciltlik müstakil bir eser hazırlamakta olduğunu da memnuniyetle öğreniyoruz. Girişin mukaddimesinde, böyle bir eserin hazırlanması için - pek haklı olarak - geniş bir işbirliğine ihtiyaç gördüğünü söylemesine rağmen, bilhassa son senelerdeki esaslı hazırlıkları kendisine böyle bir teşebbüse girişmek cesaret ve imkânını veriyor demektir ki, bunu, Türk tarih ilmi için büyük bir müjde saymak yerindedir.

Profesör Zeki Velidi Togan, ötedenberi, Türk tarihini bir bütün olarak nazara alan, Türk milletinin zaman ve mekân mefhumları içinde tarihî tekâmülünü adım adım seyir ve takip ile, siyasi ve askerî hâdiselerden ziyade, Türk medeniyet tarihini mukayeseli surette tetkik eden bir mektep ve görüşün hakikî mümessillerinden biri addedilmektedir. Ancak, girişin birinci ciltinde yaptığı tasnifte, müellif, Umumî Türk Tarihini hangi bölümlerde tetkik ve mütalâa ettiğini gösterirken, diğer otoriter Türk âlimlerinden, Profesör Fuat Köprülü ve Profesör Mükrimin Halil Yanançtan ayrılmaktadır. Çünkü Profesör Köprülü Türkiye tarihinin birinci ciltinde yalnız Anadolu istilâsına kadarki umumi Türk tarihini mütalâa ettiği gibi Profesör Yanançta Türkiye tarihini ancak Selçuklulara ve Osmanlılara (dört devirde olmak suretile) tahsis eylemişti. Buna mukabil Profesör Togan, kitabının «On Asyada yeni Türk vatanının kurulması» başlığı altında topladığı dördüncü bölümünde Selçuklulardan başka Ilhanlıları ve Moğollar devrinde Azerbaycanı incelemekte, «Akdenizle Karadenize hâkim büyük Türk devletinin kuruluşu» başlığı altındaki beşinci bölümünde de Osmanlıları ve bunlarla teması olan Coçi (Profesör Köprülüye göre bunun okunuşu Cuci olmalıdır, Islâm Medeniyeti Tarihi, S. 118) ulusunun batı kısmını ve Azerbaycanı anlatmaktadır. Bu suretle müellif, tamamen orijinal ve mantıkî sayılabilecek bir tasnif yapmıştır ki, bunun, gerek ilmî mesaide gerek muhtelif dereceli mekteplerimizdeki tarih tedrisatında bir esas teşkil edip edemiyeceği, münakaşa konusu olması mümkündür. Her âlimin sentez tarih eserine istediği şekil ve tasnifi vermesi tabii ve mutat bir usul ise de, bu kabil eserlerin noksan ve an'anenin henüz teessüs etmediği bizde, Osmanlı tarihinde olduğu gibi bu sahada da, bazı kriteryomlara ihtiyaç bulunduğu zaman zaman hissedilmektedir. Bu itibarla, bize göre, sayın Profesör Toganın, Giriş mukaddimesinde üzerinde ehemmiyetle durduğu «mesai ortaklığı temini» işine, neşrine hazırlandığı Umumi Türk Tarihi serisinin cilt ve bölümlerin tasnifinden başlaması daha doğru olur ve umumi kabule mazhar olmuş bir tasnif ise şu veya bu türlü tedrisatta bir temel ve esas olmak vasfını kazandığı gibi, ayni zamanda, memleketimiz tarihciliğinde, tek başına bile, bir tekâmül sayılabilir.

Buna şu bakımdan da ihtiyaç görüyoruz: Sayın hocamız, bazı has isimlerin okunuşunda ötedenberi kendine hâs bir yol tutmakta ve bunların bizce me'nûs şekillerini pek nazarı itibara almamaktadır. Beş sene evvel bir arkadaşım, (Şerif Baştav, Sabir Türkleri, Belleten 17-18) Ihni Fuzelânın neşri münasebetile, o eserdeki bazı lisanı izah ve kanaatleri acele verilmiş hükümler olarak kabul etmiş ve tenkidler yapmıştı. Ben buna tamamen iştirak etmemekle beraber «Giriş» te de meselâ Cengiz ve Timur gibi isimlerin bile Çengiz (arkadaşım Doçent Dr. Osman Turana göre bunun Çingiz olması lâzımdır: Bak Belleten 19) ve Temur olarak yazıldığını görünce, bu kabil filolojik esaslar hakkında da müşterek bir hareket hattı tutulmasını temenni etmekten kendimi alamadım.

Maamafih, bu ve buna benzer ilişilecek ufak tefek eksiklerine rağmen - ki burada bunlara temas etmege imkân yoktur - «Giriş» mükemmel, çok etraflı bir tetkik mahsulü, bilhassa millî tarih şuurunu kuvvetlendirme bakımından da örnek bir eserdir. Profesörün, vâdettiği diğer eserlerini, iki senedenberi uzak kaldığı kürsüsüne, talebe ve arkadaşları arasına bir an önce dönmüş olarak, sabırsızlıkla bekliyor, fakültemizin bu kıymetli Türk tarihçisinden daha fazla mahrum kalmamasını - Profesör Fındıkoğlu gibi biz de - temenni ediyoruz.

Bir kavganın sonu

Bir müddet evvel Unkapanında ayni evde oturan Ihsan ve Mustafa adında iki şahıs çocukları yüzünden kavga ettiklerinden iş mahkemeye aksetmişti.

Hâdise şudur: Kiracı bulunan Ihsan Mustafaya kavga esnasında elinde bulundurduğu maşa ile vurmuştur. Fakat, rastgele salladığı bu maşa bir ara, Mustafanın gözüne isabet etmiş ve görme kabiliyetinin onda dokuzunu kaybetmesine sebep olmuştur.

Dün bu suçtan 2 nci Ağırcezada yargılanan Ihsanın suçu sabit görülmüş ve 2 sene ağır hapis cezasına çarptırılmıştır.

Taksi çarptı

Şoför Alinin idaresindeki 1618 numaralı taksi, Beyazıtta Mercan caddesinden aşağıya inerken, karşı kaldırıma geçmek istiyen 9 yaşlarında Metin adında bir çocuğa çarparak ağır surette yaralamıştır. Yaralı yavru Cerrahpaşa hastanesine kaldırılmış, kaza etrafında tahkikata başlanmıştır.

Kemik ihracına müsaade edildi

Ankara, 12 (TASVIR) — Serbest döviz veya takas ile memleketimizden kemik ihracına müsaade edilmiştir.

Bayrak yarışı

İst. Bölgesi Müdürlüğünden:

1 — 4×1000 m ajanlık bayrak yarışması 15/12/946 Pazar günü saat 10.30 da yapılacaktır.

2 — Yarışmaya her teşekkül bir takımla girecektir. Toplantı yeri bölgededir.

3 — Adları yazılı hakemlerin saat 10 da bölgede bulunmaları rica olunur.

Ömer Besim, Semih, Dr. Nuretin Savcı, Recep, Neriman, Kâmran, Yasumi, Ismail, Mufahham, Galip Yen, Fethi.

Siyasi vaziyet

Mister Lew s'e güzel bir ibret ders..

SENDIKALIZM, amelenin hep birlikte menfaatlerini müdafaa ve yaşama şeraitini yükseltmek kaygusile doğmuştur. 70 senedenberi sendikalizm, bütün sınaî memleketlerde oldukça bir gelişme kaydetmiştir. Birleşmiş Milletler Kuruluna merbut olan dünya sendikaları federasyonunun yetmiş milyondan fazla üyesi vardır. Bu rakam, her halde nazarı itibara alınması lâzım gelen bir kuvvet teşkil etmektedir.

Fakat bazı memleketlerde sendikalizm, yavaş yavaş tesbit edilmiş olan gayelerinden ayrılmış, evvelce kabul etmiş olduğu prensipleri terketmiştir. Sadece ekonomik ve sosyal saha işbirliği gibi münferid bir gaye ile kurulan bu teşkiller sonraları politikaya da karışmıya başlamışlar ve netice itibarile ihtilâlci bir durum almışlardır.

O zamandanberi programları da, umumi grevler veya şahsi teşebbüsler gibi vasıtalarla kapitalist rejimleri mahvetmek olmuştur.

Bir müddet, sendikalizmin faydaları şu şekilde belirtiliyordu: Sendikalizm, kapitalizmin doğurduğu haksızlıklara ve anlaşmazlıklara bir son vermiş ve işçilerin haklarını korumak için yaptıkları mücadelenin bu asrın başındanberi sosyal plân üzerinde mükemmel tesirleri olmuştu.

Biraz sonra, politikaya fazla karışmıya başlıyan sendikalizmin, şeflerin elinde tehlikeli bir silâh olmıya başladığı görüldü.

Vazifelerinin kendilerine bahşettiği haklar için işçilerin, kendi egoist menfaatlerinden başka bir şeyle iştigal etmiyen kapitalist tröstlere karşı mücadeleleri fena bir şey değildi. Fakat sendikaların da bizzat bu gibi tröstler halini alarak politika sahasında egoist gayeler peşinde koşmaları, her halde doğru bir hareket değildi.. Mademki, bütün bir milletin, birkaç kişinin menfaati için çalışması doğru değildir, yine ayni milletin, bir kaç işçinin hüsnü niyetinden istifade eden bazı şahısların teşkil eylediği cemiyetler tarafından mahvolmak tehlikesine maruz kalması da kat'iyen normal, ve kabul edilecek bir hareket değildir.. Nihayet, bu cemiyetlerin ve şeflerinin hükümete arzularını zorla kabul ettirmeğe yeltenmelerine müsamaha edilemez. Devlet, her zaman, yüksek hâkim ve ara bulucu vaziyette kalmalıdır.

Amerika hükümetinin, John Lewis'in mâdencilerinin grevile yapmış olduğu tehlikeli tecrübeden alınacak ders budur. Bereket versin, Amerikan efkârı umumiyesi, bir takım zehirli ideolojilerin tesirinden masun kalabilmiştir. Ve bugün, bu efkârı umumiye, Mister John Lewis'e ve onun madencilerine en büyük kuvvetin kendileri olmadığını, milletin sendikalardan daha kuvvetli olduğunu ve en başda geldiğini anlatmış bulunuyor.

Dün bir Amerikan gazetesi şöyle yazıyordu:

«Bir zamanlar dünyanın hâkimleri olduklarını zanneden kapitalistler, bu hayali çabuk kaybettiler ve bu kayıptan çok zararlara uğradılar.. Kendilerini her şeye kadir zanneden işçi sendikaları diktatörleri de ayni âkibeti beklemeli ve bu cezaya hazır olmalıdırlar.

Bu, bütün dünya için bir ibret dersidir.

SELIM SABIT

TURAL
Öksürük ve İronşite karşı

Vecizeler

Fikir maden gibidir, çalıştıkça işıldar.

***

Bir maden gibi, fikir de kapalı ve örtülüdür. Işık vermesi için fikri de maden gibi çalıştırıp işletmek lâzımdır. Birçok insanlar kendi liyakatlerinden ve fikri kıymetlerinden şüphe ederler. Çokları bu düşüncelerinde haksızdırlar. Bu cihetten şüpheleri olanlar fikirlerini işletmiyenlerdir. Fikrin, etrafa ışık saçması için çalıştırılması lâzımdır.

FIRTINALAR ÖNÜNDE

Yazan: VEDAD TANCA — Tefrika No. 52

Eşinin acemiliği, Gamzenin hevesini kaçırmakta... Güzelim sving ziyan olup gidecek mi? Ah şimdi tesadüfen evlerinde kanı kaynıyan ve bu dansı iyi bilen bir genç misafir bulunsaydı.

— Isterseniz ben kavalyelik edeyim, diyor.

— Hay hay, becerebilirsen!..

— Mektepte kız arkadaşlarla dansederken ekseriya kavalyelik yapardım.

Bu sefer Gamze kolunu, yaşlı adamın sırtına dolarken:

— Öğretmenlerin sözlerine itaat gereklir, diye lâtife etti; biraz daha çevik ve vücut hareketlerile beraber...

Arkadaki elin kuvvetli direksiyonu, acemileri de hâlâ yola getirir Oyunları değişti; şimdi Ihsan Göksoyun vücudu da kıvrılıyor, hele kol ve bacak hareketlerine diyecek yok. Öğretmen ve öğrenci memnundur. Caz coşkun... Kalbler sevinçli... Mükemmel 'eğleniyorlar.

Odanın içinde bir alkış tufanı koptu. Kimbilir hangi barın veya balonun neşeli çiftleri, aynı parçanın tekrarını istiyorlardı? Bir saksafonun kısacık uverfürünü müteakip yine bütün enstrümanlar ses yarışına çıktılar Göksoy damlık etmeğe alışmıştı. Tekrar zıplamağa, dönmeğe ve yerdeki halıyı sert ayaklarla ezmeğe başladılar. Gündüzkü hediyelerin sevinci de karışmış olacak ki Gamze, bardak bardak şampanya içmiş gibi neşeli... Gittikçe coşuyor, bale kızlarından farksız oynuyor.

Hay aksi şeytan!.. Son iki dönüş onun yüzünü kızarttı. Çünkü iri cüsseli adamı hızla çevirebilmek için bileğinin kuvveti yetişmemiş ve gayri ihtiyarî göğsiyle de dayanmıştı. Sağ göğsünün yuvarlak kısmı iki defa üstüste eziliverince acıdan ziyade utanç duydu; efleri gevşedi ve dansı yarıda bıraktı:

— Yorulduk, değil mi efendim?

— Eh biraz...

— Başka akşam valside, tangoda yine siz kavalye olursunuz!

Gamze bu sözüyle artık hep damlık yapabileceğini anlatmak istemişti. Müstesna svingi oturduğu yerde dinlemeğe tahammül edemiyerek radyonun lâmbasını da söndürdü.

— Hazır ayaktasınız: bir rumba bulunsam... Dün geceki defterden bir minyatür daha okunmaz mısınız?

— Demek pek beğendin?.. Getireyim.

Genç kız akşam üzeri kütüphaneyi karıştırmış, lâkin o defteri bulamamıştı. Sanıyordu ki tahmini çıkmıştır; doktor kendi hislerinin tercümanı olarak kaleme aldığı sembolik parçanın, bir başkası tarafından yazıldığını ileri sürdü. Tam bir kanaate varmak için şimdi bu teklifte bulundu amma «getireyim» cevabı, zihnini allak bullak etti. Düşünüyor:

— Eğer bir iki minyatür daha okursa kendine ait değil demektir. O zaman içinden çıkılamıyacak muammaya saplanacağım. Sabahleyin sandaldaki susuşu neye hamledilebilir? Evinde barındırdığı öksüzü, bir kombinezonla bir gecelik sevindirmeğe kâfiydi. Aşık olmadığı bir kadın için mi bin liradan fazla masrafa girişverdi; bunu akıl alır mı hiç?.

Sevmiyorsa, benimle evlenmek niyetinde değilse bu evde oturamam; yarından tezi yok gitmeliyim. Rahata da ne kadar alıştım; geri dönmem yarı bir ölüm gelecek bana... Hem yalnız rahatımı mı feda etmiş olacağım; iş peşinde koşarken, namuslu kalabilmek için belki de sefalet çekerken, yeni başlamış bir aşkın azabına da katlanmıyacak mıyım? Talihimin uğursuz baykuşu, bu ümit kuşunu da benden uçurarak ve baharım yine kışa mı dönecek?..

Nerede Gamzenin deminki güler yüzü, bale kızlarından farksız sving numarası?.. Gözleri dalmış, omuzları düşmüş bir halde oturuyor. Gidenin gelmesini mahzun mahzun beklerken zihninde bir kıvılcım uçuverdi: (Sonu var)

T.C. YÜKSEK İSTİSARE KURULU İSTİSARE FONDU